

divadlo petra bezruče
ostrava

BAMOULIÈRE

SCAPINOVA
IBALSTV



DIVADLO PETRA BEZRUČE V O S T R A V Ě
nositel vyznamenání***Za zásluhy o výstavbu***sezóna
1976-1977

J.B.MOLIÈRE
SCAPINOVA ŠIBALSTVÍ
komedie o 3 dějstvích

Přeložila Věra Herufková

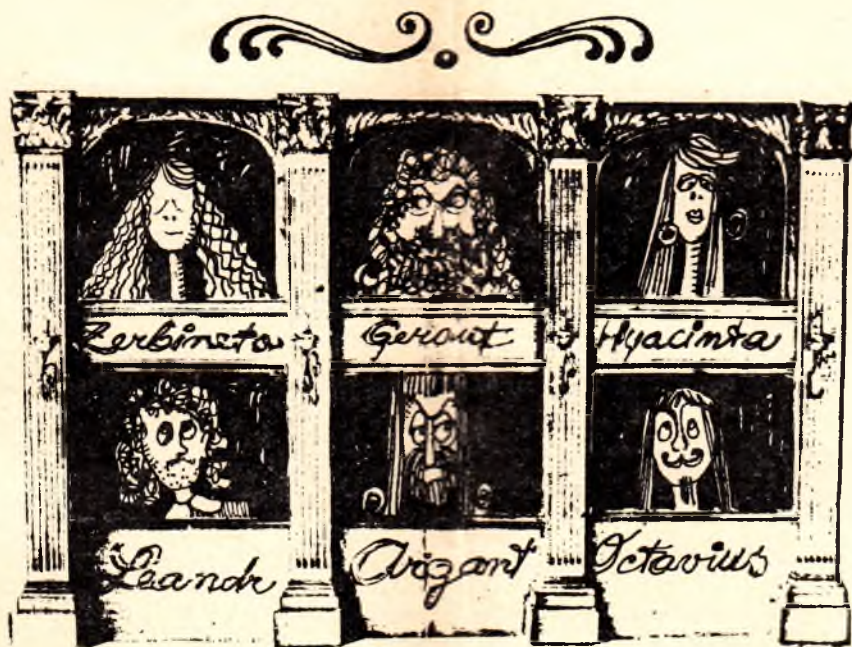
Premiéra 21. ledna 1977 v 19 hodin

Režie
Výprava
Scénická hudba

PAVEL PECHÁČEK j. h.
KAREL ZMRZLY j. h.
ZDENĚK POLOLÁNIK

Pohybová spolupráce
Představení řídí
Text sleduje

PETR KOŽELUH j. h.
LIDA NAAROVÁ
MARTA VESELA





OSOBY:

Argant

Geront

Oktávius

Leandr

Zerbinetta

Hyacinta

Scapino

Silvestr

Nerina

Karel



OBSAZENÍ :

Luděk Eliáš

Milan Šulc

Ivan Misař

Jaroslav Těšitel

Johana Tesařová

Marie Logojdová

Milan Sova

Jan Odl

Alena Tománková

Jaroslav Fukala

Narodil se roku 1622. Královský úřad, pro který byl určený, odmítl. Namísto toho, aby se stal královským čalouníkem, rozhoduje se Jean-Baptiste Poquelin, zvaný Molière, že stráví svůj život na prknech, která znamenají svět. Nejprve poznává těžký život herce, kočujícího po venkově a až potom přijde jeho doba versailleských triumfů.

Od Italů – žertěů – převzal ten největší poklad divadla, kterým je radost z hraní; asi proto, že sám velmi rád hrál. Jeho učitelem byl Tiberio Fiorelli, zvaný Scaramouche, „král komediantů a komediant králů“, tanečník, skokan, akrobat a hudebník, jehož duch pramenil v samé podstatě komedie dell'arte. (To bylo divadlo převážně komediální, provozované profesionálně italskými herci od poloviny 16. do 18. století a mající některé specifické rysy, např. ustálené typy postav, improvizaci na dané téma, užívání masek.) Díky tomu nenapsal Molière ani jedinou scénu nebo roli bez toho, aby se nezamyslel nad tím, jak by se daly zahrát současně volně i přesně. Znamená to, že si vždy napřed promyslel všechny pohyby na jevišti i mimiku; u každé tirády nebo repliky uvážil, jak je třeba je přednést, vycházeje při tom někdy z vlastních zkušeností a vždy s myšlenkou na toho, kdo je bude přednášet, na jeho interpretační přednosti a chyby. Proto sám vystupoval jako Sganarelle, Arnolphe, Orgon, Alceste, Dandin, Harpagon a v dalších postavách svých her. Avšak jako neúplatný pozorovatel života nashromáždil hojnost přesného materiálu, který mu dovolil vytvořit lidské typy, reprezentativní ze stanoviska jeho doby, spojující ovšem v sobě zároveň jedinečné se všeobecným. Ani filozofické myšlenky mu nebyly lhostejné. Nebyl jen „divadelním technikem a tvůrcem“: smích používal často jako zbraň. Vždy věděl, co nadchne publikum a snažil se vycházet vstříc jeho myšlení tím, že mu dával důvod k potlesku a že vyhovoval přáním svých „svobodomyšlných“ přátel.

Dramatickým autorem se stal Molière v třiatřiceti letech, když předtím neuspěl jako divadelní ředitel a odešel na třináctileté turné po venkově. Jeho velikost spočívala v tom, že ve svých textech sjednotil formu s obsahem a že fixoval to, co bylo dříve v komedii dell'arte ponecháno napospas improvizacímu talentu a hravosti herce; přitom nezanedbal nic, co se týkalo režie. Postupem času se děj jeho komedií stále víc koncentruje, jejich duch roste, psychologická pravda nabývá na ostrosti, a to zejména v „Škole žen“ a nakonec v „Mizantropovi“, kterého sám autor považoval tak trochu za svoje veledílo.

Když se Molière vrátil do Paříže, hraje zde se svou skupinou dál. Za dva roky dostává od krále dvoranu Palais-Royal a pro pozměněnou skupinu i 300 franků ročního důchodu, a tak vzniká zárodek slavné Comédie-Française, kde Molière uvede 64 her. Zároveň však vznikají i nové potíže: Molière trpěl útoky protivníků jak v soukromém životě, tak i jako profesionální divadelník. Nazývají ho šaškem, obviňují ho, že chce pochovat „le genre noble“ (vznešený styl).

Pokud jde o náměty, Molière je bral, kde se dalo: u svých starověkých učitelů, u Italů, u Španělů i u svých současníků. Tak „Scapinova šibalství“, jedna z jeho nejvyrovnanějších her, se zakládá na Terenciově „Formiovi“ a jistě i na hře Cyrana de Bergerac „Napálený pedant“, z níž si Molière vypůjčil scénu s galérou. Sám Scapino je kultivovanější potomek Brighelly, jedné z typických postav komedie dell'arte. Avšak osoby Molièrových komedií zůstanou navždy v paměti pro svou výrazně živou originalitu. On také jako první uvádí ve svých hrách přesné inscenační pokyny, protože jako divadelník nikdy nevyklučoval zájem o prvky jevištní, vizuální, ale že je vědomě uměl použít k dosažení maximálního účinku. Jeho herci se stali oficiálními herci dvora, zúčastňovali se všech velkých slavností a bavili krále a jeho dvořany i soukromě. Je třeba dodat, že cenzura přišla ke slovu až koncem panování Ludvíka XIV., po Molièrově smrti.

Molière zemřel surově zasažený osudem přímo na jevišti, takže jeho smrt vyvolala velkou lítost v davu divadelního publika. Saint-Évremond napsal: „Molière vykreslil lidi a mravy svého století. A to před ním neudělal nikdo.“ Třeba říci, že duch Molièrův se ztotožňuje s duchem lidového divadla všeobecně a s duchem francouzského divadla zvlášť. Nezaložil žádnou školu: to proto, že byl nenapodobitelný. Jeho mistrovská díla tvoří jednotný celek, který není možno neobdivovat takový, jaký je. Vysmíval se lidem, živě a plasticky podal jejich neřesti a směšné stránky, ale snad ještě víc se zabýval mravy svého století. Ne náhodou si často vybíral jako předmět svého pozorování a jako terč své vervy nafoukanou a ignorantskou buržoazii. Zásluhou Molièra se velikost komedie vyrovnala velikosti tragédie a ve své době ji snad i převýšila.

(Podle knihy Léona Moussinaca Divadlo od počátku po naše dni.)



32. SEZÓNA
PROGRAM DIVADLA PETRA BEZRUCE V OSTRAVĚ
UMĚLECKÝ ŘEDITEL LADISLAV KNIŽÁTKO

Program připravil dramaturg VÁCLAV ČERVENKA — výtvarná spolupráce MARTA
ROSKOPFOVÁ — vytisky Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 22, Hollarova 14,
Ostrava 1.

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.
Cena 1,80 Kčs